

DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK SURINAME | SPEAKING NOTES

VES-nieuwjaarsrede d.d. 24 januari 2022

Voorzitter en leden van de VES,
Leden van de Raad van Ministers,
Vertegenwoordigers van bedrijfsleven organisaties,
Vertegenwoordigers van de overheid,
Ondernemers en handelaren,
Dames en Heren,

Goedenavond,

- Van hieruit, wil ik u allen, het beste voor dit nieuwe jaar toewensen.
- Felicitaties aan de Vereniging van Economisten, ook omdat zij, dit jaar hun 50e jaardag zullen vieren.
- Ik hoop, dat de VES, ook dit jaar, hun kritisch geluid zal laten horen, want kritiek ziet de regering niet als daad van vijandschap.
- **Maar** laat die kritiek wel objectief, en constructief blijven, waarbij de economische grondslagen en berekeningen doorslaggevend behoren te zijn.
- De nieuwe voorzitter van de VES, Steven Debipersad, wens ik daarbij veel succes toe.
- Toen ik benaderd werd, om de nieuwjaar lezing te houden, was de vraag, of een staatshoofd wel zo een lezing moet houden.
- Daarbij ben ik ook geen econoom, maar iemand, die uit de politiedienst komt, en later bij de politiek betrokken werd.

- Toen ik echter in 1977 een beurs aanvraag, om te studeren, was mijn eerste keuze **econometrie**, en de tweede keuze de politieacademie.
- Maar ik kreeg toen te horen, dat Suriname **geen** econometristen nodig had.
- De beoordeling hiervan, laat ik aan jullie over.
- Ik heb deze uitnodiging echter aangenomen, omdat volgens het schrijven van Anne Harmsma, in het boekwerk *'Van Surinaams deviezenrecht, een oriëntatie'*, je als de President, het staatshoofd, ook monetaire autoriteit bent, maar tevens ben je **ook** bestuurder, en daar horen, **ook** economische vraagstukken en besluiten bij.
- De bestuurder, kijkt niet naar economische vraagstukken met een wetenschappelijke bril, maar met een bestuurlijke en beleidsbril.
- De wetenschappelijke onderbouwing van beleidsvraagstukken, is uiteraard heel belangrijk, en daarvoor zijn er deskundigen.
- In dat kader, zou het goed voor de VES zijn, om meer contact te onderhouden met de economische- en beleidsdeskundigen, en bestuurders.
- Eén van de instrumenten, die men bij scenarioplanning gebruikt, maar ook bij projectmanagement, is het **'What if'** scenario.

- Zulke scenario's, zijn ook op beleidsgebied heel relevant, **want** je moet je regelmatig afvragen, 'wat er gebeurd zou zijn, indien je een bepaalde maatregel niet had genomen.
- Bij de Covid-19 pandemie, speelt dit continu, en vraag je je af, wat als er geen drastische maatregelen van lockdowns in het begin waren genomen.
- Waren we dan beter af, of was het besluit, dat wel genomen was, toch het juiste besluit.
- Soms weet je het antwoord gewoon niet, want met Covid-19 had niemand ervaring.
- Er was nergens een blueprint, en nergens een roadmap beschikbaar.
- **Maar**, soms weet je het antwoord wel, omdat het uitgerekend kan worden.
- Zo, verscheen er op 25 september 2020, een berekening van het MacroabcSU¹-model op Starnieuws.
- Daarin, werd het DNA-pakket van maatregelen, dat op 18 september, middels een motie was aangenomen, doorgerekend.

¹ MacroabcSU-model is een econometrisch model, dat ontworpen is door STUSECO, waarvan dr. Marein van Schaaijk de trekker is. Het vertoont veel overeenkomsten met het Surya model dat door het Planbureau gebruikt wordt.

- Belangrijk daarbij, is dat er ook een scenario werd gegeven, wat er zou gebeuren, indien het beleid van de vorige regering zou worden voortgezet.
- Volgens de economische deskundigen, die dit hadden gedaan, en niet voor de regering werken, zou de cambiokoers, bij ongewijzigd beleid, in 2021, uitkomen op SRD 52 voor één Amerikaanse dollar.
- In de periode 2022-2025, zou de cambiokoers zelfs gemiddeld stijgen naar SRD 199.
- Inmiddels, kennen we de uitkomst van de beleidswijziging, die de nieuwe regering heeft ingezet.
- Ten eerste hebben wij de wisselkoers geünificeerd, waardoor je geen zwarte markt meer hebt, en de cambiokoers nauwelijks verschilt van de Centrale Bank koers.
- Eind 2021 was deze koers niet SRD 52, zoals dat bij voortzetting van het oud beleid zou zijn, maar lag het rond de SRD 21.
- De samenleving, is dus behoedt **voor een enorme verarming**, die het gevolg zou zijn, van die hoge wisselkoers.
- Hetzelfde geldt voor de inflatie, die bij ongewijzigd beleid, voor 2021 was geprojecteerd op 91%, en in 2021 rond de 60% uitkomt.

- Ook dit scheelt toch wel een heleboel, in de uitholling van de koopkracht, ofschoon we gehoopt hadden, dat het lager uit zou komen.
- Gelukkig, dat de projectie voor 2022, met 26%, al een stuk lager is, puur op basis van een prudent beleid.
- ‘What if’ scenarios zijn dus nuttig, zeker wanneer ze doorgerekend kunnen worden, omdat ze helpen bij het maken van beleidskeuzes.
- Wat zou er gebeurd zijn, indien de uitslag van de verkiezingen op 25 mei, anders geweest zou zijn?
- Het is ook goed, om te relativeren, want dan zien we, dat het ook vele malen slechter had kunnen uitpakken.
- Laten we dus niet doen, alsof deze regering een economie in goede staat heeft aangetroffen, **want dat is niet zo!**
- We hebben een bankroete natie aangetroffen.
- Ter illustratie, kan ik u de case van de schulden aangeven.
- De harde realiteit is, dat de Republiek Suriname, al sinds 2019 bankroet was, want er waren toen al een heleboel schulden, die niet betaald werden.
- Na maandenlang speurwerk, in de achtergelaten augiasstal, door deskundigen, werd vastgesteld, dat de totale staatsschuld een **verstikkende US 3,3 miljard** bedroeg, en indien we de indirecte schulden meenemen, **zelfs US\$ 4 miljard.**

- En jammer genoeg, ontdekken we nog steeds enorme achterstanden in betaling van contributies, en allerlei rekeningen.
- De situatie is, dat wij één van de hoogste schuldenratio's in de wereld hebben.^{zie bron: 2}
- In 2010 lag die schuldenratio, onder de internationale norm van 60%, van het BBP.
- De credit ratings, die bij de overdracht van de macht in 2010, **nog een B waren** met positieve outlook, waren bij het aantreden van deze regering, tot een dieptepunt gezakt.
- De ruime deviezenreserves, die in 2010 waren achtergelaten, waren vrijwel **op**, en men was zelfs aan de spaargelden van de burgers gekomen, door de kasreserves te gebruiken.³
- Wat doe je als regering, zonder deviezenreserves en met een achterstand van US\$ 250 miljoen aan niet betaalde schulden, en een mega schuld van US\$ 1,5 miljard, over de periode 2021 tot en met 2024?⁴

² Het aprilnummer 2020 van Parbode ging uit van een schuldratio van 81%, terwijl die in feite dus al veel hoger was. Ook publiceerde men een lijst van 92 leningen, terwijl dat zeker het dubbele was. Daarbij waren niet meegenomen de onbetaalde rekeningen van bedrijven en Jaren achterstand van contributies aan internationale organisaties.

³ In 2015 vond er een valutaswap plaats die grote verliezen voor de Centrale Bank met zich meebracht.

⁴ De rente en aflossingen in de periode 2021-2024 zouden overeenkomen met 12% van het BBP, terwijl de overheidsinkomsten in 2019 neerkwam op 20% van het BBP en volgens het IMF zou stijgen naar 26% in de periode 2021-2024. Deze cijfers tonen aan dat de regering nauwelijks ruimte zou hebben om te besturen.

- Als wij alles, volgens de door de vorige regering gemaakte afspraken zouden moeten aflossen, en ook hun onbetaalde rekeningen zouden moeten betalen, dan begrijpt **u, als economen** wat er zou gebeuren.
- Het zou moordend zijn, om het volk deze megaverplichtingen te laten dragen.
- Deze regering zou dan, **geen salarissen** kunnen betalen, en over moeten gaan tot massaontslagen, terwijl de SRD een dramatische val zou maken.
- Volgens mij, is er te weinig besef van de werkelijke situatie, die werd aangetroffen.
- Deze regering zou dan helemaal niet kunnen praten, over een sociaal vangnet, en koopkrachtversterking.
- Misschien, dat de VES dit toch beter zou moeten uitleggen.

- De regering heeft het volk willen ontzien, en dat is gedaan, door een stand-still overeen te komen met de schuldeisers, en meteen te werken aan een duurzaam schuldherschikkingsplan.
- Zoals bekend, **eisten de belangrijkste schuldeisers**, de Oppenheimer bondholders, een IMF-programma, **voordat** ze bereid waren, om tot echte schuldherschikking over te gaan.

- Dat is ook gedaan in 2021, waarbij wij al eind april overeenstemming hadden met het IMF, maar deze het programma pas eind december heeft goedgekeurd.
- Laten we echter duidelijk zijn, dat er zonder het IMF, geen schuldherstructurering mogelijk zou zijn.
- Volgens het huidige plan, zullen wij in 2035, het niveau van 60% van het BBP bereiken, maar indien er olie- en gasopbrengsten zijn, dan kan dit uiteraard eerder, en zullen wij ook de schuldeisers verder tegemoet kunnen komen.
- De regering, heeft steeds gezegd aan de schuldeisers, dat wij de schulden erkennen, en heeft niet gekozen voor een default, wat ook een optie was.
- Wij zijn verantwoordelijk, en willen alle leningen terugbetalen, maar we moeten ondertussen, **ook** voor onze samenleving kunnen zorgen.
- Vandaar, deze planmatige aanpak.
- De regering, heeft inmiddels, ruim een jaar op zitten.
- Nadat wij een Regeerakkoord zijn overeengekomen, waarin de hoofdlijnen van het beleid zijn aangegeven, is er verder gewerkt.
- Na de eerste presentatie van wat werd aangetroffen, zijn in September 2020, een aantal maatregelen aan de Nationale Assemblee voorgelegd, die deze heeft ondersteund.

- Er is daarna een Herstelplan 2020-2022 gemaakt, wat eind juni 2021, **ook** is goedgekeurd door DNA.
- Er is een Meerjaren Ontwikkelingsplan 2022-2026, dat in December 2021, **ook** is goedgekeurd door DNA.
- Op basis van ons **eigen** Herstelplan, zijn afspraken gemaakt met het IMF, welke in December 2021, door de Board van het IMF, voor de periode 2022-2024, zijn bekrachtigd.
- Het IMF stelt **US\$ 688 miljoen** ter beschikking, voor steun van de betalingsbalans, en deels voor de begroting.
- In het verlengde daarvan, gaan ook de Inter-American Development Bank (IDB), de Wereldbank en de Caribbean Development Bank, het Herstelplan ondersteunen.
- Dit is voor programma- en begrotingssteun, en zal **ca. US\$ 700 miljoen** extra bestedingsruimte geven.
- Ondertussen, heeft de regering meer inzicht in het overheidsgebeuren gekregen, en zijn de overheidsgelden en begroting op orde gezet.
- De gewijzigde begroting 2021 is **goedgekeurd**, en binnenkort wordt de begroting van 2022 behandeld door DNA.
- In de begroting van elk ministerie, zitten een aantal **beleidsprogramma's**, die dus ook zijn goedgekeurd.

- Laat mij, voor dit gezelschap, nog eens aangeven, op welke pijlers ons Herstelplan berust, want kennelijk is dit nog **niet** voor iedereen **duidelijk**:

1. Ten eerste, een **gezond begrotingsbeleid**, waarbij het herstel van de economische groei en de schuldvermindering, primair zijn.

Hier zijn wij al heel goed op weg.

2. Ten tweede, een **staatsschuld/BBP ratio**, die trendmatig omlaag moet, richting de 60%.

De staatsschuld moet terug naar een duurzaam niveau. Het schuldverschikingsplan ligt er.

3. Ten derde, **versterking van het Sociaal Vangnet**, om de kwetsbaren beter te beschermen.

Wij gaan de sociaal zwakkeren **niet** in de steek laten.

Ook dit is in uitvoering en wordt verder aangescherpt.

4. Ten vierde, een **verbetering van het monetair beleidskader**, waardoor monetaire financiering wordt uitgesloten.

Er is reeds een 'Memorandum of Understanding' getekend, tussen het ministerie van Financiën en de Centrale Bank om dit te voorkomen.

5. Ten vijfde, de **externe waarde van de SRD**, zal door de markt bepaald worden.

Diefstal van de kasreserves, - spaarmiddelen van het volk-, zal voorkomen worden.

Ook dit is al gerealiseerd.

6. Ten zesde, zal de zwaargehavende Centrale Bank, weer een **zeer solide Centrale Bank** worden, door herkapitalisatie.

De Internationale Reserve, zal versterkt worden.

De commerciële banken zullen versterkt worden, waardoor de burger, haar zuur verdiend spaargeld, weer kan sparen bij sterke Surinaamse banken.

Met dit proces zijn we ook al op schema.

Inmiddels is de gewijzigde Bankwet door de regering, vorig week goed gekeurd.

7. En als laatste punt, is Suriname door ongebreidelde corruptie van de vorige Regering, bankroet gemaakt. Daarom zal de **corruptie worden aangepakt**.

Ook het Institutioneel bestuur, en het AML/CFT-kader van Suriname, zal worden versterkt.

Hier is een begin mee gemaakt, en diverse cases, liggen bij het Openbaar Ministerie, ter behandeling.

- U ziet, dat de **belangrijkste zaken** in het Herstelplan, reeds zijn aangepakt of uitgevoerd.
- Reeds **20%** van de maatregelen **zijn geïmplementeerd**, en nog eens **70%** is al in uitvoering genomen, dus houden we nog een **10%** over.
- In feite, zijn de cruciale maatregelen reeds getroffen, en zijn belangrijke randvoorwaarden voor groei, reeds neergezet.

- De ernstige crisis, waar we mee geconfronteerd werden, t.w. een lege staatskas, gebrek aan deviezen, een enorm begrotingstekort en een hoge schuldenberg, is **onder controle gebracht**.
- De wisselkoers is stabiel, de deviezenreserve wordt opgebouwd, de begroting is beter in balans, de dreiging, dat de banken zouden omvallen, is gekeerd, en **het vertrouwen neemt weer toe**.
- Houdt u er rekening mee, dat dit is gedaan, te midden van een **Covid-19 pandemie**, die de hele wereld blijft teisteren, en dit tevens zonder externe middelen.
- Wij zijn er nog niet, maar de financieel-economische crisis is voorbij, en er is financieel-economische stabiliteit.
- De **grootste uitdaging**, voor de komende periode is, om de economische groei te stimuleren, zodat de inkomsten toenemen, en de lonen omhooggaan.
- Daardoor, zal de koopkracht weer toenemen.
- Daarbij zullen wij, vooral de inflatie moeten beteugelen.
- Het IMF geeft aan, dat onze economie in 2020 in een contractie was namelijk een negatieve groei van het BBP van 16%.
- In 2021 is dit, volgens hen, significant afgeremd naar een negatieve groei van 3,5%.

- Maar **dit jaar komt de omslag** naar een positieve groei van 1,8%.
- Voor de **private investeringen** en consumptie, is hierbij **een belangrijke rol weggelegd**.
- Ook duurzame overheidsinvesteringen, zullen de toename van economische activiteit, **sterk ondersteunen**.
- In deze her-balanceringsfase van de economie, maken zowel de exporten als de importen, significante groei mee.
- De **exporten**, niet alleen vanwege de mijnbouw, maar zeker ook, vanuit de bekende binnenlandse sectoren, z.a. hout, visserij en landbouw.
- **Importen**, zullen vooral toenemen, door een langzaam aantrekkende economie, gestuwd door de vraag naar goederen, voor consumptie en investeringen.
- De periode van plannen **is voorbij**, en de Regering gaat nu met volle kracht inzetten, op de implementatie van de vele projecten en maatregelen.
- In de Regeringsraad van 12 januari jl., zijn er een aantal besluiten hierover genomen.
- Er zijn 12 trajecten voor de verdere verbetering van de sociaaleconomische situatie geïdentificeerd, waarvan een aantal ook al is uitgezet, t.w.:
 - Herstelplan uitvoering,
 - IMF-programma,
 - Tripartiet Akkoord,

- NRA-traject strategisch plan,
 - Investerings- en ontwikkelingsprojecten,
 - Sociaal programma,
 - Covid-19,
 - Management Parastatalen,
 - Veiligheid,
 - Klimaatsverandering,
 - Integrale aanpak ontwikkeling binnenland en
 - Dienstverlening (o.m. ICT).
- Voor elk van deze trajecten, zal deze week, nog een onderraad worden ingesteld, waarbij een cluster van ministeries betrokken zijn.
 - Daaronder, zullen technische teams, die de uitvoering moeten voorbereiden en monitoren, worden ingesteld.
 - Voor enkele trajecten, c.q. beleids domeinen, is dit inmiddels gebeurd.
 - Er wordt thans gekeken, naar de verdere uitvoeringscapaciteit, het aantrekken van deskundigen, en extra incentives voor degenen, die reeds vanuit de overheid projecten trekken.
 - Ook hierover, zult u de komende tijd, meer horen.
 - De huidige coalitie, staat positief tegenover het particulier initiatief.
 - Dat betekent, dat zowel het binnenlands als buitenlands bedrijfsleven, ruimte zal krijgen voor het opzetten van bedrijven.

- Die ruimte bestaat al, maar kan hier en daar, verder verbeterd worden.
- Wij hebben het dan over een goed ondernemers- en investeringsklimaat.
- Daarbij, is het herstel van vertrouwen, in de Centrale Bank en het financieel systeem **essentieel**, zoals aangegeven in het Regeerakkoord.
- Wij hebben daarin, inmiddels behoorlijke vooruitgang geboekt, en ook samen met het IMF, zal gewerkt worden, **aan het verder versterken** van ons financieel systeem en het volledig herstel van het vertrouwen.
- Zowel de burgers, als de bedrijven, moeten zekerheid hebben, dat hun Surinaamse en buitenlandse valutarekeningen, op elke bank, **veilig zijn**.
- Een ander punt, dat vaak wordt aangehaald, bij het verbeteren van het ondernemers- en investeringsklimaat, betreft de rechtszekerheid, en een vlotte gang van rechtsprocessen.
- In de afgelopen periode, is hard gewerkt aan het versterken van het Openbaar Ministerie, en de Rechterlijke Macht, zodat **verwacht kan worden**, dat ook voor ondernemers, het rechtssysteem **sneller en beter** zal functioneren.
- Er is al een investeringswet.

- Een updatet versie, wordt nog in februari 2022 verwacht, waarin naast fiscale en niet-fiscale voorzieningen, alsook het beleid ten aanzien van local content, en het Spaar en Stabilisatie Fonds, in hoofdlijnen aan de orde komen.
- Met betrekking tot local content is reeds veel voorwerk door een Werkgroep van Bibis, Bedrijfsleven en Staatsolie verricht. Wij leren veel van wat in Guyana gebeurt, maar nemen ook de ervaringen van andere landen mee, zoals die in Afrika.
- Men is nu zover om een brede maatschappelijke discussie met relevante stakeholders te hebben en hun visie mee te nemen in het finale rapport.
- Ik ben verheugd aan te kondigen dat dit stakeholders seminar vlak hier op 12 februari a.s. zal worden gehouden.
- Het **Suriname Business Forum**, is een tripartiet instrument, dat na een goede start, vanaf 2006 helaas onder de vorige regering, op een zijspoor was gezet.
- Conform de aanbeveling in het Herstelplan, is het SBF op 5 november vorig jaar, **opnieuw geactiveerd**.
- De regering, verwacht goede input vanuit het SBF, voor verdere verbetering van het ondernemers- en investeringsklimaat.
- Samen met de overheid, moet ervoor gezorgd worden, dat de **ease-of-doing-business**, flink wordt verbeterd.

- De overheid, heeft in het verleden, diverse investeringsorganisaties opgezet, maar keer op keer is gebleken, dat er nauwelijks concrete investeringen, via deze organisaties, **zijn aangetrokken**.
- De huidige regering, heeft daarom voor een iets andere opzet gekozen, middels het opzetten van een financieel vehikel, de Suriname National and Foreign Investment naamloze vennootschap (SNFI), dat valt onder het ministerie van Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking en het Ministerie van Financiën en Planning.
- Inmiddels, is per staatsbesluit opgericht, **de Suriname Investment and Trade Agency(SITA)**, met ondersteuning van de IDB.
- SITA, is belast met de promotie van het Surinaamse product, en met het bevorderen van investeringen, en regardeert onder het Ministerie van BIBIS.
- Internationale participatie zal via SITA plaatsvinden, alsook de begeleiding van handelsmissies.
- Het in het leven roepen van een Approval and Appeal board op het Kabinet van de President, dat belast met het nemen van besluiten van investeringsproposities, als het gaat om de betrokkenheid, begeleiding of ondersteuning van de Staat Suriname, bij de investering, en zal ook als beroepingsinstituut fungeren.
- Reeds is bekend, dat wij in februari, handelsmissies uit Nederland en Trinidad and Tobago, **mogen verwachten**.

- Wij weten allemaal, dat de Staat, niet alleen uitgaven kan doen, maar ook **inkomsten** moet hebben.
- Die inkomsten, moeten niet alleen vanuit de loontrekkers en via invoerrechten komen, maar liefst zoveel als mogelijk, vanuit de opbrengsten van de **productie**.
- De importen, hangen overigens ook af, van het niveau van onze exporten, want wanneer wij geen deviezen verdienen via de export, kunnen we ook niet voldoende importeren.
- Er lijkt een misperceptie aanwezig te zijn, dat producenten te weinig ruimte hebben, om te produceren.
- Dat is absoluut een misperceptie, omdat er een heel belangrijk grondstoffenbesluit bestaat.
- Volgens dat besluit, hoeven producenten geen invoerrechten te betalen voor hun input, terwijl er ook 75% vrijstelling is op bedrijfsmiddelen.
- Veel landen kennen zulke voorzieningen niet eens.
- Hiernaast, heeft de overheid een aantal kredietfondsen opgericht, die hopelijk op korte termijn beschikbaar komen.
- Het gaat dan, om het NOFA-fonds, het Productie Fonds en het fonds voor micro, kleine en middelgrote ondernemingen (MKMO-fonds).

- De verwachting is, dat reeds vroeg in 2022, deze fondsen operationeel zullen zijn.
- Ook, een goede inzet van de '**Nationale Ontwikkelings Bank**', is in dit kader van belang, en daar is reeds behoorlijke vooruitgang mee geboekt.
- In het eerste kwartaal van dit jaar, start het **Fonds Technische Bijstand Particuliere Sector**, waarbij particulieren met een renteloze lening, studies kunnen uitvoeren voor investeringen.
- Suriname is de afgelopen honderd jaar, vooral een producent van **minerale producten** geweest, zoals bauxiet, aluinaarde, aluminium, olie en goud.
- De **offshore olie- en gasindustrie**, komen nu dichterbij de exploitatiefase, en de discussies rond de local content, zijn toegenomen.
- **Staatsolie**, doet een **hele goede job** bij de begeleiding en vormgeving, van de nieuwe olie- en gasindustrie.
- We zien ook verschillende initiatieven, om een offshore basis, op te zetten.
- Het is verder de bedoeling, dat er regelgeving op local content komt, die geïntegreerd wordt in de investeringswet, en hier wordt al aan gewerkt.
- In het Meerjaren Ontwikkelingsplan 2022-2026, is voor een groot aantal sectoren, een strategische analyse gemaakt,

waarbij ook is aangegeven, wat de mogelijkheden per sector zijn.

- Het is van belang, dat de particuliere sector hierop inspeelt.
- In **Nickerie**, worden dit kwartaal, de gereviseerde pompen van Wageningen in gebruik genomen, terwijl de Wakay pompen, eind dit jaar, gereviseerd zijn.
- Hierdoor, wordt de watervoorziening en waterhuishouding, **sterk verbeterd**, en daarmee ook de rijstproductie.
- Ter bevordering van de productie, is het concept van **Public Private Partnership**, ook van groot belang.
- Dit biedt de mogelijkheid, om in sectoren waar de risico's vrij groot zijn, of waar de overheid nodig is voor een stuk input, er toch vooruitgang geboekt kan worden.
- Liefst, dat de overheid alleen in het begin nodig is, en zaken daarna volledig overgenomen kunnen worden.
- Dit instrument is helaas nog weinig benut, en behoeft meer aandacht.
- Hiertoe zal er een **apart bureau** worden opgezet.
- De overheid, telt meer dan **100 parastatale organisaties**, waaronder een aantal bedrijven.
- Vele zijn verlieslatend, maar enkelen maken wel winst, zoals Staatsolie.

- Er is helaas nooit een duidelijk beleid geweest, omtrent de parastatalen, en het is hoog tijd, dat het wel gebeurt.
- Alle parastatalen worden in kaart gebracht, en er zal een beleid met uitvoeringsplan komen, zodat dit per organisatie, **kan worden aangepakt**.
- Het creëren van duurzame en productieve ontwikkeling, is de verantwoordelijkheid van eenieder, -individueel en collectief-, in onze relatief kleine samenleving.
- Het bedrijfsleven, de vakbeweging en de Regering, hebben samen met andere functionele maatschappelijke organisaties, het mandaat, om productieve arbeid te verrichten, welke resulteert in werkgelegenheid, goederen, diensten, en waarvoor het inkomen en de exportopbrengsten, **de beloning zijn**.

Geachte aanwezigen en luisteraars,

- Laat mij aangeven, dat de regering een behoorlijke **interactie** heeft gehad, in de afgelopen periode, met het bedrijfsleven en de vakbeweging.
- Dit gebeurde al via de Sociaal Economische Raad, maar via een speciaal ingesteld Tripartiet Overleg, is er een **Tripartiet Akkoord** voor 2022 bereikt, waarin een aantal afspraken zijn gemaakt.
- Dit toont niet alleen goed partnerschap, maar geeft **ook** een forum, om van gedachten te wisselen, en beleidsvoornemens te toetsen, met de Sociale Partners.

- Economen, praten naast kapitaal, veel over Human Resources, waarmee ze de mens als hulpbron zien.
- De regering ziet de mens echter niet alleen als menselijke hulpbron, maar **primair als mens** (human being).
- Uiteindelijk wordt een regering gekozen, om zodanig te besturen zodat de burgers, de bevolking, de mensen van dit land, het beter krijgen.
- Het is heel jammer, dat wij gedwongen zijn geworden, om een **aantal zware maatregelen** te treffen, om de economie voor de komende jaren op een duurzaam welvaart pad te zetten.
- Het **doet pijn**, wanneer je ziet, dat die noodzakelijke maatregelen tot problemen voor veel personen en gezinnen leiden.
- Gelukkig gaat het, om een **tijdelijke pijn**, want het pad naar welvaart, is wel ingezet.
- Binnen het Herstelplan, is een **Sociaal Vangnet** opgenomen, om de meest kwetsbare groepen op te vangen.
- De Algemene Ouderdoms Voorziening (AOV), is met 90% verhoogd, de Algemene Kinder Bijslag (AKB), met 150%, de Financiële Bijstand voor mensen met een beperking met 100%, en de Financiële Bijstand voor zwakke huishoudens, **met maar liefst 2930%**.

- Alle bedragen, zijn met meer dan de inflatie van 2020, **verhoogd**, d.w.z. de koopkracht is daarmee ook wat toegenomen.
- In het Sociaal Vangnet, zaten nog meer programma's, zoals subjectsubsidie EBS, voedings-programma, werklozenuitkering vanwege de Covid-19 pandemie, schoolvervoer, babyvoeding en een klein schooltassen-project.
- Aan het Sociaal Vangnet, is ca. SRD 1,4 miljard uitgegeven in 2021.
- Hiernaast, zijn er nog vele reguliere sociale uitgaven geweest.
- Hiernaast, heeft de regering de loontrekkers en bedrijven een heffingskorting gegeven op de loon- en inkomstenbelasting, van SRD 750 per maand.
- Verder zijn er in november en december 2020, twee bonussen gegeven van SRD 300 per persoon.
- Daarna, hebben ambtenaren en daaraan gelijkgestelden, in juni 2021, een overbruggingstoelage van SRD 1000 per maand ontvangen.
- Dit gold **niet** voor degenen, met een salaris boven de SRD 12.500 per maand.
- De gepensioneerden van de overheid, kregen toen een uitkering van SRD 750 per maand en

onderstand-genietende, een uitkering van SRD 350 per maand.

- In september 2021, is er een belastingvrije koers-compensatie van SRD 700 per maand verstrekt, waarbij een beroep op de particuliere sector is gedaan, om dit ook over te nemen.
- Al deze toeslagen, betekenden, dat de laagste loongroepen bij de overheid, met meer dan 100% zijn gecompenseerd, d.w.z. meer dan de inflatie.
- Dit alles, heeft de overheid ca. SRD 1,3 miljard gekost, en is uit de eigen begroting betaald.
- Kortom, er is ca. SRD 2,7 miljard uitgegeven, aan het Sociaal Vangnet, en aan koopkrachtversterking van de bevolking, **door de overheid**.
- Men moet niet doen, **alsof er niets is gedaan**, want voor de kwetsbare groepen en laagste inkomens, is de inflatie van 2020 en een deel van 2021, **wel gecompenseerd**.
- Toch blijkt, dat ofschoon de maatregelen zijn ingezet, niet alle maatregelen, al het effect hebben opgeleverd, waarvoor zij bedoeld waren.
- In dat kader, heeft er onlangs een evaluatie plaatsgevonden, en is het Sociaal Vangnet voor het jaar 2022 bijgesteld.
- Woensdag aanstaande, zal de Regering zich hierover buigen, en dan hoort u er het fijne van.

- Wat ik wel alvast kan doorgeven is, dat diverse uitkeringen op-getopt zullen worden.
- Er komt meer aandacht voor de senioren burgers, en met name ook, voor degenen, die het moeilijk hebben.
- Evenzo, wordt de aandacht voor de mensen met een beperking, **vergroot**.
- Het instrument, om Financiële Bijstand aan zwakke huishoudens te geven, is zeer belangrijk, maar zal en moet veel beter worden ingezet, zodat de echte armen inderdaad, die ondersteuning krijgen, die nodig is.
- Er komt ook meer aandacht, voor **de gezondheidszorg**.
- Er wordt hard gewerkt, aan de wet op de Basisrekening, zodat iedereen een basisrekening heeft, en betalingen makkelijker gedaan kunnen worden, ook in de verre gebieden.
- De IDB gaat hier ook verder mee helpen, via een project voor **armoedebestrijding**, van US\$ 30 miljoen.
- Voor wat betreft de gezondheidszorg, staat bij het AZP, oplevering van het vernieuwd beddenhuis, inclusief operatiekamers en Intensive Care Units, **op schema**.
- De RGD, zal drie nieuwe poliklinieken openen te 3^e Rijweg, te weten te Woewarasan en Wonoredjo.
- In de eerste helft van dit jaar, start het programma voor financiering van gemeenschaps- en districtsprojecten, voor SRD 30 miljoen.

- De veiligheid over het hele land, wordt **verbeterd**, door uitbreiding van de camerabeveiliging, en uitvoering van het buurtpolitie project.
- Er is nog veel meer gedaan, maar vanwege het karakter van de lezing, beperk ik mij tot deze zaken.

Geachte aanwezigen en luisteraars,

- Onze economie zit in een fase van transformatie, waarbij wij een aantal structurele maatregelen hebben getroffen, en nog zullen treffen, zodat wij weer kunnen groeien en **meer welvaart** kunnen produceren.
- Als we dat niet hadden gedaan, dan was onze economie in elkaar geklapt, konden we onze schulden niet terugbetalen en was iedereen arm geworden.
- We komen er nu wel uit, en 2022 wordt een beter jaar.
- De Covid-19 pandemie heeft het niet makkelijker gemaakt.
- Maar wij komen zeker uit de moeilijke situatie, die wij in 2020 aantreffen.
- De Regering, weet wat er allemaal speelt, en heeft de plannen opgesteld, om niet alleen het herstel en de stabilisatie van de economie ter hand te nemen, maar ook de groei te bevorderen.
- Verder zijn de middelen, om dit te doen, **ook veilig gesteld**.
- Laten wij dit jaar, **samen** aan de uitvoering werken, **zodat** het met **iedereen** beter zal gaan.

- Laten we niet vergeten, waar we vandaan komen, en hoe wij als land en bevolking, gezien worden in de wereld.
- Ik stel vast, dat het klaarblijkelijk makkelijker is te vergeten, hoe het was, dan waardering te hebben voor de verbetering.
- Misschien, is dat mens-eigen, dus ik zal hier verder niet op ingaan.
- Het enige, dat ik kwijt wil is, dat wij **niet moeten vergeten**.
- Er was **geen vertrouwen** in de Republiek Suriname, internationaal en regionaal.
- Dat hebben we allemaal gemerkt.
- We hebben, dat met de hoogste prioriteit aangepakt, op een deskundige wijze, en **met daadkracht en succes**.
- Vorige week, heeft u, met het bezoek van de President van Brazilië, hier ook het bewijs van gezien.
- We worden thans wereldwijd gerespecteerd, en er is **aandacht voor Suriname**.
- We zijn weer gesprekspartner.

Dames en heren,

- U heeft mijn betoog gehoord.
- We kunnen van mening verschillen over de details, maar over de hoofdlijnen denk ik, dat we consensus hebben.

- Onze samenleving, en ook ons politiek-bestuurlijk system, moet veranderen.
- Dat vereist zorgvuldige en noodzakelijke aanpassingen, in ons politiek bestel.

- We zullen ook op, die terreinen, belangrijke initiatieven ontplooiën.
- Dat zal noodzakelijk zijn, om onze ontwikkeling te begeleiden, en ondernemerschap te stimuleren.

- De wereld gaat door een transformatieproces.

- Wereldwijd, bereiden overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties zich hierop.

- Ook wij zullen die transformatie moeten maken.

- Ook wij gaan moeilijke beslissingen moeten nemen, we hebben geen keuze.

- Om dit transformatieproces te begeleiden, en uit te voeren, hebben we een transformatie team nodig.

- Een team, dat in staat is onbaatzuchtig, met kennis en strategisch inzicht te werken, aan een plan voor de toekomst.

- Ik heb daarom besloten, een Nationale Commissie Vision 2060 op te zetten, en de uitnodigingen voor representatie naar de gehele samenleving, zullen nog deze week worden verstuurd.

- Het is een taak, voor de gehele Natie om de toekomst van ons mooi Suriname, mede te helpen bepalen.
- De transitie, naar een zo carbonvrije economie, is onderdeel van dit transformatieproces.

Dames en heren,

- Ik sluit af met de volgende opmerking, en stimuleer u, om verder en dieper na te denken over ons ontwikkelingsprobleem, welke niet per se een economische is.
- Wij zijn het, over het algemeen eens met de stelling, dat Suriname potentieel een rijk land kan zijn, en dat we in staat moeten zijn, onze relatief kleine bevolking van 600.000 personen, en een arbeidsmarkt van ongeveer 150.000 personen, een redelijk tot goed bestaan te geven.
- Er zijn goede pogingen ondernomen, en van tijd tot tijd zag het leven in ons land, **er goed uit**.
- Maar hebben we ons afgevraagd, waarom we dit niet consistent en voor langere periode, in onze 46-jarige onafhankelijkheid, hebben kunnen realiseren?
- Het antwoord is niet eenvoudig te geven, en zeker niet eenduidig, maar wat ik wel weet is, dat onze normen en waarden, of de afwezigheid van, in eenheid en saamhorigheid denken en doen, daar mede debet aan zijn.

- Evenzo, een te zwaar gepolitiseerd bestuurlijk bestel, dat thans grotendeels onproductief en belastend is; gekoppeld aan een geërodeerd systeem van belangrijke staatsinstututen, leidt dit tot onacceptabele vormen van inefficiëntie en corruptie.
- De afwezigheid, van voorbeeldig en sterk leiderschap met visie, en de bereidheid, om naar deskundig advies te luisteren, en naar te handelen, zijn evenzo zaken, die beperken kunnen werken.
- Het is tijd, dat wij hier serieus over praten en belangrijke lessen trekken, uit ons eigen gedrag.
- Wat we nodig hebben, is duurzame welvaart, gelijke kansen en drang naar vooruitkomen, als levensfilosofie.
- Wat we nodig hebben, is innovatief, strategisch en “out of the box” denken en doen.
- En bovenal, **vertrouwen in ons eigen kunnen.**
- Laten wij gezamenlijk bouwen, aan een mooie, productieve en duurzame toekomst.
- Ik dank u.
- God bless you.
